

Literatura popularna

Tom 1

Dyskursy wielorakie

NR 3120

Literatura popularna

Tom 1

Dyskursy wielorakie

pod redakcją

EWY BARTOS i MARTY TOMCZOK

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
MAREK PIECHOTA

Recenzent
ROBERT CIEŚLAK

Spis treści

Wstęp (Ewa Bartos, Marta Tomczok)	9
MARIA BUJNICKA	
Romans awangardy z literaturą popularną	15
ANNA TRAMER	
Popularność literatury czy literatura popularna. Kilka uwag na marginesie <i>Przewodnika po beletrystyce</i> Czesława Lechickiego	31
DOMINIK CHWOLIK	
O tym się mówi. Wiersz <i>Do Jarosława Kaczyńskiego</i>	39
KATARZYNA BERETA	
„Soc” według Newerlego. O prozie realizmu socjalistycznego Igora Newerlego w kontekście jego biografii	53
PAWEŁ TOMCZOK	
Negatywne afekty w popularnej powieści historycznej. <i>O Przyłbicach i kapturach</i> Kazimierza Korcozowicza	73
DOROTA WOJDA	
PRL-owska wizja Ziem Odzyskanych w <i>Przygodach Pana Samochodzika</i> Zbigniewa Nienackiego	83
ADAM REGIEWICZ	
Kod medievalizmu w twórczości Waldemara Łysiaka. Przypadek <i>Fletu z mandragory</i>	97
LESZEK BĘDKOWSKI	
O dawniejszych oraz współczesnych kontekstach <i>Dwóch końców świata</i> Antoniego Słonimskiego	119

ANNA SZAWERNA-DYRSZKA	
Wobec Sienkiewicza. Miłosz – Gombrowicz – Brzozowski	137
ELŻBIETA HURNIKOWA	
Książki biograficzne Magdaleny Samozwaniec (<i>Maria i Magdalena</i> i <i>Zalotnica niebieska</i>). W kręgu literatury popularnej	149
KRZYSZTOF JAWORSKI	
Maria Horska-Szpyrkówna (1893–1977) – kilka przyczynków do bio- grafii pisarki skazanej na zapomnienie	167
ALINA MOLISAK	
Przestępczość wielkomięjska – prostytutka. Portret literacki <i>Ostjuden</i> : Warszawa i Berlin	191
ANNA ZDANOWICZ	
Gry z prawdą. Powieści odcinkowe „Ostatnich Wiadomości” (1929– 1934)	207
ELŻBIETA WRÓBEL	
Literatura popularna i „Wiadomości Literackie” (okres 1924–1930) . . .	233
PATRYCJA KALETA	
Ciąg dalszy nastąpi. Kilka uwag na temat powieści gazetowych w od- cinkach	265
JOANNA WAROŃSKA	
Prometeizm w powieściach Brunona Winawera	281
WOJCIECH ŚMIEJA	
„...psychologia ludzka łączy się z siłami nadprzyrodzonymi...” – ero- tyzacja relacji męsko-męskich w prozie Michała Choromańskiego. Między fabularnym wabikiem a próbą psychologizacji	299
TOMASZ KALIŚCIAK	
Statek odmieńców, czyli o marynarskiej fantazji Witolda Gombro- wicza	327
KRZYSZTOF UNIŁOWSKI	
Chmielewska mota intrygę. O <i>Całym zdaniu nieboszczyka</i>	347
ALEKSANDRA ZUG	
Głos z emigracji? O <i>Stopie Ikara</i> Andrzeja Brychta – ścieżkami litera- tury popularnej	373
ELŻBIETA DUTKA	
„Egzotyzm utracony” w pisarstwie dla młodzieży Alfreda Szklarskiego	389

ALEKSANDRA KOTAS

„Zaradne kobiety zasługują na miłość”. O powieściach Rodziewiczówny i Kalicińskiej 415

EWA BARTOS

Podglądanie. O *Kamiennych tablicach* Wojciecha Żukrowskiego . . . 429

Bibliografia 443

Indeks nazw osobowych 461

Nota o Autorach 477

Wstęp

W zbiorze szkiców, który oddajemy w Państwa ręce, krzyżują się dwie opowieści: o kulturze popularnej jako czymś od literatury nieodłączonym i jednocześnie koniecznym w rozumieniu pozostałych wytworów społecznych, oraz o historii literatury – nieco zdystansowanej wobec masowej wyobraźni odbiorców. Przez dłuższy czas obie wiodły osobne życie, czego potwierdzeniem mógł być fakt, iż akademickie badania literatury w świetle kultury masowej prowadzono w środowisku kulturoznawców, z kolei domeną polonistyki niezmiennie pozostawało literaturoznawstwo. W latach siedemdziesiątych XX wieku Czesław Hernas z Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego rozpoczął intensywny namysł nad literaturą popularną jako częścią kultury, dając początek myśleniu, że „badania nie mogą dotyczyć wyłącznie literatury, lecz muszą obejmować także szeroko pojęte teksty kultury, ponieważ wzajemne wpływy i związki są niezaprzeczalne i silne”¹. Wrocławska polonistyka stała się wówczas wiodącym ośrodkiem interdyscyplinarnych analiz literatury i kultury popularnej, których ukoronowaniem – jak podkreślają Anna Gemra i Halina Kubicka, redaktorki wydanej przez wrocławską Pracownię Literatury i Kultury Popularnej oraz Nowych Mediów pracy *Związki i rozwiązania. Relacje kultury popularnej ze starymi i nowymi mediami* – stał się opublikowany w 1997 roku *Słownik literatury popularnej* pod redakcją Tadeusza Żabskiego².

W ostatnich latach literaturą popularną zajęło się kilka kolejnych ośrodków naukowych. Wymieńmy tylko te, gdzie zorganizowano

¹ *Związki i rozwiązania. Relacje kultury i literatury popularnej ze starymi i nowymi mediami*. Red. A. GEMRA, H. KUBICKA. Wrocław 2012, s. 9.

² Por. *Słownik literatury popularnej*. Red. T. ŻABSKI. Wrocław 1997 (wydanie drugie, uzupełnione w 2006 roku).

ogólnopolskie konferencje naukowe. Warszawa (*Kultura popularna – części i całości. Narracje w kulturze popularnej*, 8–10 października 2010), Olsztyn (*Mody w literaturze i kulturze popularnej*, 13–14 kwietnia 2011; *Tropy literatury i kultury popularnej: między powtórzeniem a nowością*, 10–11 kwietnia 2013), Katowice (*Polska literatura popularna 1918–1989. Teorie – historie – interpretacje*, 11–13 października 2012). Nowy cykl sympozjów – interdyscyplinarnych i międzynarodowych – ogłosili badacze z Pracowni Literatury i Kultury Popularnej oraz Nowych Mediów działającej w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (*Literatura w kontekście starych i nowych mediów*, 14–15 października 2011; *Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje, konteksty*, 18–20 maja 2012; *Kto, co i dlaczego nami rządzi, czyli literatura i kultura popularna a władza*, listopad 2013).

Zamiarem autorów i redaktorów niniejszej monografii jest wprowadzić zapomnianą, choć niegdyś świetną i słynną literaturę popularną czytelnikowi przypomnieć. Badaczom, których teksty znalazły się w tomie, towarzyszył zamysł sortowania, układania, porządkowania, polerowania i przywracania do życia zmurszałych tekstów literatury, po które dzisiaj sięgamy mniej chętnie lub rzadziej niż czytelnicy, dzięki którym polskie powieści z międzywojnia, PRL i współczesności otrzymały miano bestsellerów. Staraliśmy się zaprezentować literaturę popularną, czasem – jak twórczość Brunona Winawera czy Marii Horskiej-Szpyrkówny – od lat nieczytaną; przeczytać literaturę popularną pasjonacko, lecz sumiennie i dokładnie (robi to Dorota Wojda w szkicu o cyklu powieściowym Zbigniewa Nienackiego dotyczącym Pana Samochodzika); na nowo przemyśleć skomplikowane biografie jej autorów (o czym informują szkice Katarzyny Berety na temat Igora Newerlego czy Elżbiety Hurnikowej o Magdalenie Samozwaniec) *etc.* Słowem: zależało nam, aby *Literaturę popularną* ustanowić przeglądem tego, co historyk literatury z tekstem popularnym może dzisiaj zrobić, i to zarówno korzystając z solidnego, polonistycznego warsztatu, właściwego dla jego dyscypliny, jak i sięgając po najnowsze metody badań socjologicznych, politycznych, psychologicznych czy kulturoznawczych.

W pierwszych dekadach XXI wieku coraz częściej ukazują się tłumaczenia wydawnictw poświęconych literaturze popularnej i kulturze masowej – zwykle jako przekłady fundamentalnych prac z tego zakresu: *Mitologie* Rolanda Barthesa (polski przekład z 2000 roku³), *Rakiem. Gorąca wojna i populizm mediów* (polski przekład z 2006 roku⁴) oraz

³ R. BARTHES: *Mitologie*. Przeł. A. DZIADEK. Wstęp: K. KŁOSIŃSKI. Warszawa 2000.

⁴ U. ECO: *Rakiem. Gorąca wojna i populizm mediów*. Przeł. J. UGNIĘWSKA, K. ŻABOLICKI, A. WASILEWSKA. Warszawa 2007.

Apokaliptycy i dostosowani. Komunikacja masowa a teorie kultury masowej (polski przekład z 2010 roku⁵) Umberta Eco, *Patrząc z ukosa. Do Lacana przez kulturę popularną* (polski przekład z 2003 roku⁶) oraz *Druga śmierć opery* (polski przekład z 2008 roku⁷) Slavoj Žižka, a także *Zrozumieć kulturę popularną* Johna Fiskego (polski przekład z 2010 roku⁸).

Równolegle zostaje ogłoszonych kilka ważnych publikacji w języku polskim: *Nowe formy w literaturze popularnej* (2008)⁹, *Mody w kulturze i literaturze popularnej* (2011)¹⁰ czy wspomniane *Związki i rozwiązki...*¹¹. Rosnąca liczba tego typu publikacji sprawia, że „kultura popularna nie potrzebuje dyskursu uprawomocniającego swoje istnienie”¹². W zrozumieniu roli, jaką odgrywa ona współcześnie, także w badaniach akademickich, pomaga myślenie – zaproponowane między innymi przez Sławomira Buryłę, Lidię Gąsowską i Danutę Ossowską – że „popkultura jest podstawowym mechanizmem tworzenia porządku w społeczeństwie. W tym sensie wszyscy, którzy ograniczają rozumienie kultury popularnej do czegoś błahego, mało ważnego, ulotnego czy nieracjonalnego, tracą nie tylko wiele z jej istoty, ale błędnie oceniają świat, w którym żyją”¹³. Wydaje się, że zagrożenie, przed którym przestrzegają redaktorzy olsztyńskiego tomu, mija bezpowrotnie. Jeśli wypada się czymś przejść, to pytaniem o celowość i jakość badań literatury popularnej w warunkach uniwersyteckich oraz zmiennością metod lektury zależnie od jej (literatury) gatunku i wieku.

Odwołując się do *Dystynkcji* Pierre’a Bourdieu, autor *Zrozumieć kulturę popularną* John Fiske wykazuje, że powołaniem literatury popularnej, podobnie jak kultury w ogóle, jest jednocześnie ujawniać i ukrywać społeczne różnice, frakcje i nierówności. Zadaniem kultury „wysokiej” pozostaje przekonywać nas do jej własnej supremacji i niezależności ugruntowującej w odbiorcach myślenie o bezwzględnej

⁵ U. ECO: *Apokaliptycy i dostosowani. Komunikacja masowa a teorie kultury masowej*. Przeł. P. SALWA. Warszawa 2010.

⁶ S. ŽIŽEK: *Patrząc z ukosa. Do Lacana przez kulturę popularną*. Przeł. J. MARGAŃSKI. Warszawa 2003.

⁷ S. ŽIŽEK: *Druga śmierć opery*. Przeł. S. KRÓLAK. Warszawa 2008.

⁸ J. FISKE: *Zrozumieć kulturę popularną*. Przeł. K. SAWICKA. Kraków 2010.

⁹ *Nowe formy w literaturze popularnej*. Red. B. OWCZAREK, J. FRUŻYŃSKA. Warszawa 2007.

¹⁰ *Mody w kulturze i literaturze popularnej*. Red. S. BURYŁA, L. GĄSOWSKA, D. OSSOWSKA. Olsztyn 2011.

¹¹ Por. przypis 1.

¹² S. BURYŁA, L. GĄSOWSKA, D. OSSOWSKA: *Wstęp*. W: *Mody w kulturze i literaturze popularnej...*, s. 13.

¹³ *Ibidem*, s. 8.

wartości estetyki kojarzonej najczęściej z czymś rzadkim, dobrym i wysmakowanym. Kultura „niska” z racji swojego pośledniego miejsca ma pełne prawo nie zgadzać się na gust burżuazji. Potencjał rewolucyjny, w jaki została wyposażona, zmusza nas do reakcji negatywnej na „wstręt do łatwizny” (określenie Bourdieu), który wspomniana kultura w nas wywołuje produktami działającymi podobnie jak kobiety lekkich obyczajów (porównanie Fiskego). Jedyne właściwe czytanie tekstów popularnych, przekonuje autor *Zrozumieć kulturę popularną*, to czytanie głębokie, w którym używa się „celnego sposobu, sprawdzonego w najnowszych badaniach naukowych, tj. analizy ideologicznej, psychoanalitycznej, strukturalnej i semiotycznej. Dzięki zastosowaniu tych teorii będziemy mogli odkryć uparte i podstępne metody, które ideologiczne siły dominacji wykorzystują we wszystkich produktach patriarchalnego kapitalizmu konsumpcyjnego”¹⁴.

To, że czytanie literatury popularnej może być bardzo twórcze, wyjaśnia Fiske, widząc w geście poniechania głębokiej i nieufnej lektury coś niezwykle odpowiedzialnego. „Odrzucenie głębokich treści i subtelnych różnic sprawia, że tekst nakłada odpowiedzialność za ich wytworzenie na odbiorcę”¹⁵. Jako przykład uczony podaje rozmowy widzów oper mydlanych, którzy wprowadzają do ubogich scenariuszy nieskończone bogactwo psychologiczno-kulturowe, dając tym do zrozumienia, że nie pisanie, lecz właśnie czytanie jest czynnością, z której bierze się twórczość.

Książkę otwiera tekst Marii Bujnickiej o fascynacjach literatury międzywojnia kulturą popularną. Autorka przypomina pierwsze badania rosyjskich formalistów i strukturalistów poświęcone literaturze „niskiej”, omawia wątki popularne w twórczości Peipera, futurystów i Gombrowicza, a także mało znany epizod w twórczości Aleksandra Wata i Anatola Sterna, jakim była antysemitka literatura popularna. Anna Tramer przypomina niewznawiany *Przewodnik po beletrystyce* Czesława Lechickiego z 1935 roku i kuriozalne niekiedy hasła, które kształtowały gust publiczności międzywojennej. Dominik Chwolik z kolei szeroko analizuje wiersz *Do Jarosława Kaczyńskiego*.

Katarzyna Bereta przegląda powieści Igora Newerlego, tropiąc w nich ślady polityki, biografii i socrealizmu. W następnym tekście Dorota Wojda objaśnia działanie mechanizmu ideologizacji, jakim posługiwał się autor cyklu powieściowego o Panu Samochodziku, Zbigniew Nienacki. Z kolei Paweł Tomczok tłumaczy język afektów w *Przyłbicach i kapturach* Kazimierza Korkozowicza. Dwa kolejne teksty, Adama Regiewi-

¹⁴ J. FISKE: *Zrozumieć kulturę popularną...*, s. 109.

¹⁵ Ibidem, s. 126.

cza i Leszka Będkowskiego, przynoszą analizę fenomenu popularności Waldemara Łysiaka i Antoniego Słonimskiego. Całość wieńczą rozważania Anny Szawerny-Dyrszki o pisarstwie Henryka Sienkiewicza, obecnie w refleksji Czesława Miłosza, Witolda Gombrowicza i Stanisława Brzozowskiego.

W kolejnym tekście Elżbieta Hurnikowa proponuje odświeżającą lekturę biograficznej prozy Magdaleny Samozwaniec, a Krzysztof Jaworski odsłania portret zapomnianej okultystycznej pisarki Marii Horskowej-Szpyrkówny. Tekst Aliny Molisak to szczegółowa prezentacja szerzej nieznanego gatunku międzywojennej powieści o wielkomięskiej przestępczości i prostytutce w języku jidysz. Anna Zdanowicz omawia powieści odcinkowe publikowane na łamach „Ostatnich Wiadomości”, a Elżbieta Wróbel przypomina literaturę popularną, drukowaną w „Wiadomościach Literackich”, z kolei Patrycja Kaleta zajmuje się zjawiskiem powieści gazetowej w odcinkach.

Artykuł Joanny Warońskiej przypomina powieści docenionego w międzywojniu Brunona Winawera. W melancholijno-queerowym klimacie utrzymane są dwa kolejne teksty: Wojciecha Śmieja o *Polowaniu na Freuda* Michała Choromańskiego oraz o pocztówkowych fascynacjach Gombrowicza w opowiadaniu *Co zdarzyło się na brygu Banbury?*, o których pisze Tomasz Kaliściak.

Na koniec zaproponowałyśmy czytelnikom szkice o prozaikach do dzisiaj wznawianych: Joannie Chmielewskiej, o której pisze Krzysztof Uniłowski, Andrzejowi Brychcie – tekst Aleksandry Zug, Alfredzie Szklarskim w artykule Elżbiety Dutki, Marii Rodziewiczównie i Małgorzacie Kalicińskiej w szkicu Aleksandry Kotas oraz o Wojciechu Żukrowskim w eseju Ewy Bartos.

Dzięki – oczywiście już dzisiaj – skrzyżowaniu kulturoznawczej i polonistycznej perspektywy *Literatura popularna* może stać się książką retrospektywno-porzadkującą, w której odbiorca z łatwością znajdzie katalog słynnych i nieznanych autorów, pogłębi wiedzę o genologii, odtworzy listę międzywojennych i PRL-owskich bestsellerów oraz odświeży sylwetki słabiej znanych twórców, pozbywając się tym samym wątpliwości, że dzisiejsza, niedyskutowana pozycja literatury popularnej wynika z jej wysokiej rangi w latach poprzednich. Próbowaliśmy podsumować interpretacyjne możliwości historii literatury i sprawdzić ich przydatność w rozumieniu tekstów starszych, artystycznie słabszych, ideologicznie przerysowanych, mniej już dzisiaj modnych lub w ogóle niejasnych i nieczytanych. Okazało się, że w zasadzie wszystkie one są w jakimś sensie „otwieralne” i „czytalne”. „Teksty popularne – twierdzi Fiske – otwierają się na różnorodne znaczenia społeczne, ponieważ pokazują, a nie mówią – zamiast od razu

malować skończony obraz, rysują tylko szkic¹⁶. W tę nieoczywistość – jako redaktorki książki – uwierzyłyśmy nie tylko my. Sądzymy, że opowieść o literaturze popularnej sprzed kilkudziesięciu lat, jeżeli nie tylko nie da się jej zaprzeczyć, lecz jeszcze można zauważyć jej wkład w rozwój nowoczesnej lektury, jest opowieścią spełnioną. Skoro „twórczość bierze się z odczytania, a nie z napisania”¹⁷, nie może być inaczej.

¹⁶ Ibidem, s. 127.

¹⁷ Ibidem.

Ewa Bartos, Marta Tomczok

Indeks nazw osobowych

- Addington Donald 343, 443
Adenauer Konrad 76
Adorno Theodor Wiesegrund 348, 443
Agamben Giorgio 42
Alejchem Szolem 191, 192, 196, 200, 443
Amsterdamski Paweł 312, 452
Anderman Janusz 26–29, 443
Andriejew Leonid 58
Andrzejewski Jerzy 109, 110, 271, 320
Apollinaire Guillaume, właśc. Wilhelm Apolinary Kostrowicki 235
Appenzlak Jakub 195, 196, 443
Appleyard Bryan 109
Aragon Louis 235
Archimedes 293
Armstrong Neil 53
Arnsztajn-Titkow Janina 169, 171, 172
Arystoteles 277, 425
Asimov Isaac 349
Asz Szalom 192, 195–197, 199, 200, 202, 203, 443
Augustyn św. 107
- B**achelard Gaston 285
Bachmann-Medick Doris 84, 443
Bachórz Józef 282, 458
Bachtin Michaił 15, 16, 25, 28, 29, 443
Bacon Francis 285
Badinter Elisabeth 335, 443
Bajor Agnieszka 460
Bal Mieke 75, 443
Balcerzan Edward 23, 379, 443
Balmont Konstanty 235
Balzac Honoriusz 268
Banach Andrzej 401, 412, 413
Banasiak Bogdan 431, 446
Banasiak Piotr 169, 171, 187, 188
Banasik Andrzej 104, 109, 112
Bańdo Adam 258, 443
Baranowski Wojciech 250, 251
Barańczak Stanisław 26, 109, 272, 443
Barański Janusz 218
Barbusse Henri 235
Bartelski Lesław 443
Barthes Roland 10, 342, 360, 361, 443
Bartos Ewa 13, 14, 429–442
Batory Stefan 43
Baudelaire Charles 261
Baudrillard Jean 432, 443
Bauman Zygmunt 382, 444
Beckford William Thomas 344
Beethoven Ludwig van, 300, 303, 307, 309, 317, 321, 322, 324
Behring Emil Adolf von 88
Belmont Leopold (Leo), właśc. Leopold Blumental 250, 253, 257, 263, 264
Bender Rifka 204

- Benedict Ruth 399
 Berent Waclaw 333, 452
 Bereta Katarzyna 10, 12, 53–71
 Bereza Henryk 27
 Bernacki Marek 149, 444
 Bethléem Louis 34
 Beylin Gustav 284
 Beylin Marek 120, 121, 135, 444
 Będkowski Leszek 13, 119–135, 444
 Bialik Chaim Nachman 199
 Białoszewski Miron 17, 23, 24–26, 113, 357, 444
 Biczowska Paulina 180, 445
 Bieńczyk Marek 414, 418, 444
 Bieńkowski Zbigniew 23
 Bierut Bolesław 22, 168, 184, 187, 189
 Bilewicz Michał 282, 458
 Binswanger Christa 331, 457
 Bismarck Otto von 258
 Blake William 114, 115
 Blechen Karl 106, 114
 Blobaum Robert 193, 445
 Błoński Jan 370, 373, 444
 Böcklin Arnold 115
 Bojanowska-Pomierny Małgorzata 40, 455
 Bolecka Anna 150, 444
 Bolecki Włodzimierz 64
 Bonaparte Napoleon 47, 84, 100, 281
 Bondone Giotti di 104
 Borkowska Ewa 430
 Borkowska Grażyna 361, 457
 Borkowski Andrzej 430, 457
 Borodziej Włodzimierz 83, 84, 454
 Boromeusz Karol 188
 Borowy Waclaw 15, 444
 Bory Jean-Louis 277
 Bosch Hieronim 104, 105, 109
 Bourdieu Pierre 11, 12
 Boyer Irene 199, 454
 Boy-Żeleński Tadeusz, 33, 34, 37, 38, 162, 316
 Brahms Johannes 324
 Braille Louis 389
 Brandys Kazimierz 113, 357
 Bratkowski Stefan 99
 Braun Grzegorz 44
 Braun Mieczysław 282
 Breszkowski Mikołaj 246
 Bright Andrew patrz Brycht Andrzej
 Briusow Walerij 235
 Brodzka Alina 23, 31, 111, 149, 244, 390, 402, 415, 448, 451, 456
 Brodzki Józef 285, 444
 Broniewska Janina 63, 184
 Broniewski Władysław 41
 Bronowski Alfred zob. Szklarski Alfred
 Browarny Wojciech 392
 Bruegel Pieter 382, 386, 387
 Brycht Andrzej vel Bright Andrew 373–387, 444
 Bryll Ernest 381
 Brzechwa Jan 390
 Brzeziński Bogdan 152, 161, 444
 Brzękowski Jan 16, 237, 444
 Brzostowski Tadeusz 447
 Brzozowski Stanisław 13, 137, 144–148, 443
 Bucharin Nikołaj Iwanowicz 59
 Buchholtz Mirosława 83, 444
 Buchner Władysław 124, 457
 Buczkowski Leonard 182
 Buczkowski Leopold 27
 Bugajczyk Robert 122, 444
 Bujnicka Maria 12, 15–30, 177, 415, 424, 444
 Bujnicki Tadeusz 120, 449
 Bukowiecki Kazimierz 260
 Bukowiński Władysław 174
 Bukowski Andrzej 170
 Burroughs Edgar Rice 260
 Bursowa Feliksa 265, 266, 269, 274–276, 445
 Buryła Sławomir 11
 Burzyńska Anna 360, 452
 Butrym Marian 99
 Byck Robert 333, 445
 Byron George Gordon 282
 Bzowski Władysław (Janota de) 156, 157

- Caine Hall 260
Camus Albert 56
Čapek Karel 56, 235
Cataluccio Francesco M. 142, 447
Céline Louis Ferdinand 235
Cendrars Blaise, właśc. Frédéric Sauser 235
Cezar Gajusz Juliusz 26
Chagall Marc 169
Chesterton Gilbert Keith 235, 261
Chmielewska Joanna 347–372, 445
Chomicz Mieczysław 130, 453
Choromański Leon 262
Choromański Michał 299–326, 445
Chowaniok Michał 312
Christie Agata 271, 348
Chruścielska Krystyna 152
Chrzanowski Ignacy 173, 174
Chuang Henry T. 343, 443
Chwistek Leon 23
Chwolik Dominik 12, 39–51
Cierzan Karolina 180, 445
Ciesielski Stanisław 83, 454
Claudel Paul 235
Cockcroft John Douglas 284
Cocteau Jean 235
Colette Sidonie Gabrielle 235
Conrad Joseph, właśc. Teodor Józef Konrad Korzeniowski 235
Cooper James Fenimore 404
Culler Jonathan 347, 445
Curwood James Oliver 56
Curzon George 83
Cymbrowski Borys 29, 456
Cyrankiewicz Józef 69
Cyrocka Gabriela 170, 176, 178, 179
Czachowska Jadwiga 54, 63, 244, 245, 249, 377, 398, 447, 449, 459
Czackowska Ewa K. 124
Czachowski Kazimierz 33
Czaja Dariusz 413
Czapliński Przemysław 23, 76, 92, 93, 113, 122, 424, 445
Czarnik Oskar S. 230, 445
Czechowicz Józef 21
Czempiński Jan 252
Czermińska Małgorzata 149
Czubaj Mariusz 121, 445
Czuchnowski Marian 234, 445
Czyngiz-Chan 109
Czyżewski Tytus 18, 19
Czyżowski Andrzej 247
- D**
Dalecka Teresa 137
Daniel, prorok 117
d'Annunzio Gabriel 34, 35, 235
Dante Alighieri 252
Dantyszek Jan (Johann(es) von Hoefen herbu Dantyszek) 89
Dawlewicz Mirosław 137
Dąbrowska Maria 390
Dąbrówka Andrzej 98, 447
Debray Régis 432
Dekobra Maurice, właśc. Maurice Tessier 34, 258, 259, 262–264,
Delacroix Eugene 114, 115
Derrida Jacques 26, 58, 359
Dębicki Tadeusz 37
Dębicki Zdzisław 256
Diagilew Sergiusz 323
Dick Philip 109
Dickens Karol 152, 277
Dielemans Jennie 407
Dołęga-Mostowicz Tadeusz 33, 36, 169, 269
Domańska Michalina 248
Domke Radosław 84, 91, 93, 94, 445
Dor Marcin 272
Dos Passos John 235
Dostojewski Fiodor Michajłowicz 15, 199
Douglas Alfred 310, 311, 322, 323
Doyle Arthur Conan 35, 249, 258, 295
Drąg Bronisław 331, 455
Drewnowski Tadeusz 430, 445
Drzewiecki Henryk 249–264
Drzeżdżon Jan 26
Duhamel Georges 235
Dumas Aleksander 140, 256, 268

- Dunin Janusz 265, 266, 270, 273, 275, 445
 Dunin-Markiewicz Kazimierz 252
 Dutacq Armand 267
 Dutka Elżbieta 13, 389–414
 Dziadek Adam 10, 342, 443
 Dzikowski Stanisław 252
- Eastwood Clint 101, 102
 Eco Umberto 10, 11, 268, 273, 275, 277, 349, 446, 453
 Edigey Jerzy 272
 Eichenbaum Borys 17, 18, 443
 Einstein Albert 109, 284
 Eliot Thomas Stearns 235
 Eribon Didier 320, 446
 Estreicher Karol 162, 163, 446
 Evert Ludwik 251
 Ewers Hans Heinz 240
- Falski Maciej 334, 449
 Fanon Franz 91, 446
 Faron Bolesław 338, 458
 Feliksiak Elżbieta 17
 Fichte Johann Gottlieb 282
 Fiedler Arkady 390
 Filipowicz Kornel 26
 Fischer Mascha 204
 Fischer Will 340, 446
 Fiske John 11–13
 Fiut Aleksander 374, 375, 446
 Fleming Ian 349, 353
 Fogg Mieczysław 198
 Forycki Maciej 98, 447
 Foucault Michel 332, 434, 446
 France Anatol 56, 262
 Frappa Jean José 238
 Frazer James George 399
 Fredro Aleksander 390
 Freud Sigmund 13, 290, 299–362, 446
 Friedrich Caspar David 106, 114, 115
 Friedrichsmeyer Sara 83, 447
 Frondaine Pierre 260
 Frycie Stanisław 389, 390, 398, 404, 408, 446
- Fuks Marian 207
 Fürth Henrietta 194
 Füssli Heinrich 114, 115
- Galant Jan 26, 446
 Galileusz, właśc. Galileo Galilei 293
 Gall Iwo 150, 284
 Galle Leon 237
 Galsworthy John 235
 Gałczyński Konstanty Ildefons 16
 Gałuszkowa-Sicińska Edyta 157, 158, 446
 Gandhi Mahatma, właśc. Mohandas Karamchand 134, 211
 Garland Fred patrz Szklarski Alfred
 Gautier Teofil 268
 Gazda Grzegorz 149, 456
 Gąsowska Lidia 11
 Gebethner Gustaw Adolf 175
 Gembicki Jerzy 284, 446
 Gemra Anna 9, 208, 217, 229, 446
 German Juliusz 244, 254, 263, 264
 Gide André 313, 330
 Gierdoyć Jerzy 57
 Gierek Edward 349
 Girardin Emil de 267
 Giraudoux Jean 235
 Gizewiusz (Gisevius) Gustaw 88, 89
 Glass Grzegorz 37
 Głębiński Stanisław 87, 449
 Głębińska Ewa 54, 60, 62
 Głowiński Michał 89, 141, 142, 146, 147, 229, 281, 347, 445, 446
 Głowczewski Aleksander 122, 451
 Głutkowska Alicja 376, 446
 Gnatowski Jan 33
 Gniatczyński Wojciech 57, 63, 446
 Goetel Ferdinand 249
 Goethe Johann Wolfgang von 88, 111, 281
 Gojawiczyńska Pola 56
 Gołaszewska Maria 373, 446
 Gombrowicz Witold 12, 26, 113, 137–148, 270, 447, 448
 Gomolicki Leon 113

- Gomułka Władysław 76, 86
Gontarek Alicja 204, 447
Goreniowie Anna i Andrzej 16, 443
Gorki Maksym 58, 59
Gosk Hanna 74, 378, 447, 454
Gostomski Walery 33, 175
Górecka Dominika 407
Graban-Pomirska Monika 180, 445
Graczyk Ewa 180, 445
Gregor M. 271
Grimstad Knut Andreas 329–332, 447
Grottger Artur 90
Grünewald Matthias 104, 105, 115
Gruszecki Artur 205
Grużewski Marian 181
Grydzewski Mieczysław 233–237, 241, 247–250, 257, 260, 263
Gul Roman 55
Günther Władysław 137, 456
Gustedt Jenny von (Jenny Rabe von Pappenheim) 88
- H**
Habielski Rafał 126, 456
Hadyna Stanisław 181, 182
Hamsun Knut, właśc. Knud Pedersen 235
Harc Lucyna 98, 447
Hašek Jaroslav 235
Haska Agnieszka 283, 447
Hauptmann Gerhart 235
Heers Jaques 107, 447
Heidegger Martin 41
Helsztyński Stanisław 258, 447
Herbert Zbigniew 97, 101, 107, 109, 182, 183, 201, 381,
Herder Johann Gottfried 88, 281
Hernas Czesław 9
Heska-Kwaśniewicz Krystyna 64, 67, 447
Heynicke Kurt 18
Hindenburg Paul von (Paul Ludwig Hans Anton von Beneckendorff und von Hindenburg) 87
Hitler Adolf 64, 87
Hłasko Marek 377
Hoffmann Ernst Theodor Amadeus 251
Hohendlingerówna Halina 178
Homer 137, 138, 140, 142, 144, 146
Honneth Axel 75, 449
Horska-Szpyrkówna Maria 10, 13, 167–189
Horski-Szpyrko Michał 169
Horzyca Wiliam 237
Hoser Henryk 124, 447
Hughes Rupert 261
Hugo Wiktor 106, 262, 268
Hugon od św. Wiktora 111
Huizinga Johann 111, 447
Hulka-Laskowska Elżbieta 230
Hulka-Laskowski Paweł 179
Hurnikowa Elżbieta 10, 13, 122, 149–164, 444
Huxley Aldous 127, 235
- I**
Ingłot Mieczysław 64, 122, 447
Irzykowski Karol 150, 238, 247–249, 448
Iser Wolfgang 275, 278, 448
Iwaszkiewicz Jarosław 237, 244, 247, 312, 320, 381
- J**
Jackan Samuel 207, 210, 215
Jakowska Krystyna 384, 459
James Henry 314
Jammes Francis 262
Jan Paweł II, zob. Wojtyła Karol
Janiak-Jasińska Agnieszka 193, 194, 446, 456
Janion Maria 46, 106, 282, 330, 344, 447
Janus Edward 244
Jarczykowa Mariola 460
Jarosiński Zbigniew 18, 448
Jarowiecki Jerzy 84, 452
Jaruzelski Wojciech 92
Jarzębski Jerzy 113, 370, 448
Jasińczyk Janusz 57, 63, 446
Jasiński Bruno 16, 19, 20, 238, 477
Jasińska Maria 149, 448

- Jasiński Jakub 42, 45–47,
 Jasiński Janusz 84, 448
 Jasnorzewska Maria, zob. Pawlikowska-
 -Jasnorzewska Maria z Kossaków
 Jasnorzewski Stefan (Lotek) 150, 160
 Jastrzębski Jerzy 208, 229, 448
 Jaworski Krzysztof 13, 167–189
 Jaworski Stanisław 149, 444
 Jeleński Konstanty Aleksander 21
 Jelonek Adam W. 282, 458
 Jesionowicz Rafał 302
 Jesionowska Ewa 267, 271, 274, 448
 Jezus Chrystus 105, 117, 281
 Jeż Waldemar 81
 Jeżewski Władysław 194
 Jonasz, prorok 177
 Jones Edward Burne 115
 Jordanes, historyk i kronikarz gocki
 92
 Joyce James 235
 Judkowiak Barbara 108
 Junosza-Gzowski Aleksander 246
- K**
 Kaczyński Jarosław 39–51
 Kaden-Bandrowski Juliusz 238, 241,
 242, 448
 Kafka Franz 56, 235
 Kajka Michał 89
 Kalajew Iwan Platonowicz 59
 Kalemba-Kasprzak Elżbieta 281, 282,
 285, 448
 Kaleta Patrycja 13, 265–279
 Kalicińska Małgorzata 419–426, 448
 Kaliściak Tomasz 13, 327–345
 Kant Immanuel 109, 283
 Kaprański Sławomir 85, 453
 Karnowski Jacek 40, 454
 Karnowski Michał 40, 454
 Karpowicz Tymoteusz 23–25
 Karrigan M.W. 271
 Karski Gabriel 237
 Karski Jan 83, 448
 Karski Zbigniew 396, 403
 Karwacki Ryszard 176, 180, 448
 Kasprończowa Maria 319
 Katarzyna II 151
 Kawalerowicz Jerzy 62
 Kądziański Józef 271, 448
 Kąsawiec Marek 407
 Keith Michael 84, 448
 Kempf Edward 342, 344
 Kępiński Tadeusz 22, 448
 Kęszycka Helena 332, 446
 Kętrzyński Wojciech (Adalbert von
 Winkler) 88
 Kiedrzyński Stefan 33
 Kijowski Andrzej 285, 332, 448
 Kipling Rudyard 238
 Kirchner Hanna 184, 244, 245, 253,
 256, 257, 302, 319, 448, 452
 Kirsch Donat 26
 Kirschev-Feix Ingrid 201
 Kisiel Joanna 48, 448
 Kissinger Henry 87, 449
 Kleopatra VII Filopator 26
 Kleszczyński Zdzisław 248, 253
 Kluski Franek, właśc. Teofil Modrze-
 jewski 181
 Kłak Tadeusz 120, 449
 Kłańska Maria 275, 448
 Kłodzińska Anna 272
 Kłosińska Krystyna 120, 123, 360, 361,
 449, 452
 Kłosiński Krzysztof 10, 360, 391, 393–
 395, 397, 401, 449, 452
 Kłosowska Antonina 267, 269, 449
 Knapiński Ryszard 116, 449
 Knorowski Zdzisław 266
 Kobyliński Szymon 99
 Koch Erich 86, 87
 Kochanowska Eugenia 177, 183, 184,
 449
 Kochanowski Jan 167, 477
 Kochanowski Jerzy 83, 454
 Koczanowicz Leszek 41, 42
 Kolasa Ewa 161
 Kolawczykowa Alina 282
 Kolbuszewski Jacek 15, 444
 Kolnai Aurel 75, 449
 Kolumb Krzysztof 406

- Kołąkowski Leszek 54, 282, 449
Komornicka Maria 330
Konar Alfred 253
Konic Andrzej 350
Konkowski Andrzej 299, 301, 303, 307,
309, 312, 314, 318, 449
Konopnicka Maria 390
Konwicky Tadeusz 357
Kopacki Andrzej 331, 455
Kopaliński Władysław 382, 449
Kopernik Mikołaj 88
Koreywo Bolesław 252
Korkozowicz Kazimierz 18, 73–82, 449
Kormanowa Żanna 91, 449
Kornhauser Julian 109, 449
Kosińska Agnieszka 299, 300, 449
Kosiński Krzysztof 91, 449
Kosofsky Sedgwick Eve 314, 320, 325,
326, 328, 330, 342, 344, 345, 449
Kossak Jadwiga 157
Kossak Jerzy 162
Kossak Juliusz 161
Kossak Karol 161
Kossak Stefan 157
Kossak Tadeusz 157
Kossak Teresa 161
Kossak Wojciech 150, 151, 156, 157,
159, 163, 449, 453
Kossak Zofia 152
Kossakowa Maria z Kisielnickich 155,
163
Kossakowie, ród 149, 150, 151, 153,
156, 162
Kossakowski Józef 46
Kossakowski Szymon 46
Kossakówny (Maria i Magdalena) 153,
154, 156, 162
Kostecki Janusz 390
Kostkiewiczowa Teresa 58
Kostrzewski Józef 92
Kościeszko Tadeusz 42, 46
Kotas Aleksandra 13, 415–427
Kotler Philip 274, 449
Kotowska-Kachel Maria 398, 449
Kotowski Grigorij 55
Kott Jan 56
Kowalczykowa Alina 282, 458
Kowalewski Włodzimierz 121
Kowalski Władysław 64
Kowerska Zofia 238
Kozdrowski Artur 392
Koziołek Ryszard 138, 139, 449
Kozłowski Czesław Jastrzębiec 247
Kozńiewski Kazimierz 120, 128, 449
Krahelska Halina 56
Krasicki Ignacy 89
Kraśniński Zygmunt 106, 160
Kraskowska Ewa 74, 454
Krasuski Krzysztof 267, 268, 278, 449
Kreczowska Maria 260
Kristeva Julia 15, 449
Kropotkin Piotr Aleksiejewicz 59
Królak Sławomir 11, 432, 443
Kruczkiewicz Anna 157, 159, 450
Kruszyńska Agnieszka 98, 450
Krzemieniowa Krystyna 84, 443
Krzemień-Ojak Krystyna 348, 443
Krzepkowski Mieczysław 207, 210,
211, 215–217, 223, 224, 226–228,
230, 450
Krzywicka Irena 304, 305, 450
Krzywoszewski Stefan 450
Kubalska-Sulkiewicz Krystyna 116, 456
Kubicka Halina 9
Kubicki Stanisław 18
Kubińska Olga 329, 447
Kühl Olaf 331, 450
Kulak Teresa 84, 456
Kulbak Mosze 199
Kulesza Dariusz 384, 459
Kurek Jalu 23,
Kuźma Erazm 15, 16, 18, 402, 413, 450
Kuźnik Grażyna 400
Kwaśniewska Elżbieta 381, 453
Kwiatkowski Jerzy 122, 450
Kwiatkowski Tadeusz 151, 152, 450
Kwieciński Jerzy 283, 450
Lagerlöf Selma 239
Lalewicz Janusz 15, 450

- Lam Andrzej 56, 117, 450
 Langer Gudrun 330, 331, 450
 Langfier Józef 282
 Larsson Stieg 392
 Lasocka Janina 255
 Lechicki Czesław 12, 31–38, 180, 450
 Lechoń Jan, właśc. Leszek Serafino-
 wicz 158, 450
 Lehman Szmul 204
 Lem Stanisław 161
 Lembowicz Tadeusz 272
 Lenartowicz Teofil Aleksander 26
 Lengowski Michał 89
 Lenin Włodzimierz Iljicz 55
 Lennox Sara 83, 447
 Lespinasse Julie de 159, 160
 Leszczewicz Agnieszka 180
 Leszczyńska-Mittelstaedt Maria 256
 Leśmian Bolesław 17
 Lewandowski Paweł 391
 Lewis Clive Staples 344, 392
 Lewis Matthew Gregory 241
 Lexer Matthias 151
 Libelt Karol 106
 Liebert Jerzy 240
 Ligocki Edward 144–147, 245, 246
 Liński Henryk 216
 Lipiński Eryk 152, 153, 450
 London Jack 56
 Loth Roman 158, 450
 Lubas-Bartoszyńska Regina 149, 451
 Lubicz-Lisowski Juliusz 164
 Lubodziecka Zofia 260
 Lubosz Bolesław 150, 460
 Lyszczyna Jacek 70

 Łach Stanisław 83, 459
 Łada Jan 248
 Łapiński Zdzisław 64, 331, 448, 455,
 456
 Łojek Jerzy 99, 210, 450
 Łopuszański Piotr 86, 90, 92, 451
 Łoza Stanisław 172, 451
 Łoziński Józef 26
 Łukasiewicz Jacek 56, 331

 Łukasiewicz Małgorzata 331, 455
 Łysiak Waldemar 13, 97–118, 451

M
 Maciejewska Irena 294, 460
 Maciejewski Bogdan 99
 Maciejewski Jarosław 107, 452
 Maciejowski Józef 241
 Mackenzie John M. 83, 447
 Macura Władysław 178
 Magnuszewski Dominik 107
 Majakowski Władimir Władimiro-
 wicz 18, 235, 238
 Majcher Grażyna 107, 447
 Majchrowski Zbigniew 285, 448
 Makarczyk Janusz 251
 Malczewski Antoni 170
 Malinowska Wanda 178
 Malraux André 235
 Małecki Dariusz 391
 Małecki Mieczysław 107
 Małłek Karol 65
 Mann Tomasz 37, 235, 238 Marczyński
 Antoni 256, 257
 Marek Józef 399
 Margański Janusz 11, 331, 447
 Marguerite (Marqueritte) Paul 34
 Marianowicz Antoni 119, 151, 153, 451
 Markish Shimon 200
 Markowski Michał Paweł 17, 359, 360,
 451, 452
 Marks Karol 59, 69, 70, 258, 282,
 Martin Ferenc 441
 Martuszevska Anna 57, 376, 380, 415,
 422, 424, 426, 451
 Marx Karl, zob. Marks Karol
 Maryl Maciej 75, 443
 Marzano Michael 302, 445
 Masłoń Krzysztof 385
 Maszkowska Issa 417
 Matuszewski Ignacy 174
 Matuszewski Ryszard 56
 Mauriac François 235
 May Karol 389, 404
 Mayenowa Maria Renata 17, 457
 Mazanowski Antoni 33

- Mazurkiewicz Adam 122, 451
McLuhan Eric 272
McLuhan Marshall 29, 272, 273
Mech Jerzy M. 151
Melina Michał 282
Melkowski Stefan 429, 435, 451
Melville Herman 314, 341, 342, 344,
391, 451
Mencwel Andrzej 53
Menninghaus Winfried 344, 451
Meyerowitz John 204
Meyer-Sickendiek Burkhard 74, 451
Michalski Maciej 98, 447, 451
Michałowska Teresa 111, 112, 451
Michel Foucault 332, 431
Michelet Jules 107
Michnik Adam 121
Mickiewicz Adam 16, 44, 45–52, 98,
170, 282, 285, 322, 451
Miecznik Antoni 37
Miklaszewski Gwidon 151, 452
Mikołajczak Małgorzata 85, 452
Milczakow Aleksandr Iwanowicz 271
Miller Nancy K. 360, 361, 452
Miller-Zielińska Gracjana 151, 444,
446, 450–452, 457
Milska Anna 56, 452
Miłaszewska Wanda 36, 251
Miłosz Czesław 6, 13, 20, 21, 132, 137–
148, 168, 181, 234, 452
Mirandola Franciszek 260
Młodożeniec Stanisław 19
Mniskówna Helena 252, 452
Modzelewska Natalia 15, 443
Mokranowska Zdzisława 235, 452
Moles Abraham 376, 453
Molisak Anna 13, 191–206
Montherlant Henry de 235
Moore Roger George 90
Moraczewski Jędrzej 211
Morawiec Elżbieta 83
Morcinek Gustaw 63, 70
Moreau Gustav 115
Morena Artur 272
Morgenstern Lina 194
Morris Desmond 312, 452
Morstin Zofia, zob. Starowieyska-
-Morstinowa Zofia
Mossa Gustav Adolph 115
Mroski Kazimierz 270
Mściwoj Jan 258
Munch Edward 18
Nachalnik Urke właśc. Icek Boruch
Farbarowicz 192
Nagiel Henryk 192
Nałkowska Zofia 302, 312, 452
Napierski Stefan, właśc. Marek Stefan
Eiger 237, 302
Nasiłowska Anna 111, 391, 392, 395,
396, 401, 404, 452
Nawrocki Witold 56, 452
Nelken Jan Władysław 333, 452
Neuger Leon 138, 139, 452
Newerly Igor, właśc. Abramow-Ne-
werly Igor 53–71, 452
Newton Isaac 293
Nieć Grzegorz 84, 452
Niedenthal Karolina 198, 454
Niedziałkowski Karol 33
Niedzielski Czesław 15, 218, 450
Niedzielski Franciszek 218
Nienacki Zbigniew 10, 12, 83–96, 452
Nietzsche Fryderyk 163, 333, 452
Niewiadomski Andrzej 283, 452
Niewidowski Zygmunt 152
Niewierski Zdzisław, zob. Gombro-
wicz Witold
Niewręda Krzysztof 331, 450
Nijakowski Lech M. 85, 453
Niklewiczowa Maria 272
Nitschke Bernadetta 84, 453
Niziurski Edmund 390
Nyairo Joyce 83
Nycz Ryszard 41, 84, 357–359, 450,
453, 455
Ogude James 83, 453
Okopień-Sławińska Aleksandra 58
Okólicz-Jurski Stefan 240

- Olbromski Mieczysław 272
 Olejniczak Józef 137
 Olgiera Stella 259
 Olszakowski Aleksander 272
 Olszański Kazimierz 150, 156, 157,
 161, 449, 453
 Oramus Marek 121
 Orkan Władysław 282
 Orszulska Zofia 283
 Orwell George 127
 Orzeszkowa Eliza 37, 180
 Osęka Andrzej 376, 453
 Osęka Piotr 78, 453
 Ossendowski Ferdynand 248
 Ossowiecki Stefan 181
 Ossowska Danuta 11
 Ostolski Adam 328, 449
 Otceten Stefan 21
 Ottel Horacy van 259
 Owidiusz 303
- P**
 Paczkowski Andrzej 207, 210, 453
 Pański Jerzy 261, 453
 Papier Tadeusz 92, 453
 Papini Giovanni 235
 Pappenheim Berta 194, 197
 Parandowski Jan 261, 262, 322, 453
 Parnicki Teodor 270
 Parowski Maciej 112
 Parzymies Stanisław 87, 453
 Pasterski Janusz 57
 Pater Walter 316
 Pauszer-Klonowska Gabriela 249, 453
 Pawlikowska-Jasnorzewska Maria z Kos-
 saków (Lilka), 1° v. Bzowska, 2° v. Pa-
 wlikowska, 3° v. Jasnorzewska 149,
 150, 151, 153, 156, 157, 159, 160,
 163, 164, 444, 448
 Pawlikowski Jan 152
 Pawlus Marta 149, 444
 Peiper Tadeusz 12, 19, 20, 233, 234
 Pekić Borislav 381, 453
 Perelman Chaim 130, 453
 Perkowski Piotr 226
 Perykles 316, 321
- Perzyński Włodzimierz 33
 Pesne Antoine 115
 Piasecki Stanisław 180, 181
 Picasso Pablo 109
 Piekara Jacek 121
 Pielewin Wiktor 56
 Pieszczachowicz Jan 430, 453
 Pieścikowski Edward 276, 453
 Pilchowa Agnieszka 182
 Pile Steve 84
 Piłsudski Józef 21, 404
 Pinthus Kurt 18
 Pióro Tadeusz 418, 444
 Pirożyński Marian, ks. 34
 Piwiński Leon 254, 255
 Piwko Marek 400
 Plater Emilia 172
 Plater-Zyberk Cecylia 172
 Plater-Zyberka Ireneusz 250
 Płonowska-Ziarek Ewa 331, 447
 Pocij Bohdan 40
 Podestry Rosanna 102
 Podraza Rafał 152, 157, 445, 453, 455
 Podsiadło Jacek 322
 Poe Edgar Alan 275, 453
 Pollack Martin 198, 454
 Pomer Stefan 286, 454
 Pomirowski Leon 33
 Pompejusz Wielki Gnejusz 26
 Popławski Błażej 405
 Poprzęcki Witold 276, 454
 Porter Catherine 91, 458
 Poświatowska Halina 357
 Poussin Nicolas 115
 Propp Vladimir 75, 77, 454
 Proust Marcel 235, 306, 316, 330, 454
 Prus Bolesław, właśc. Aleksander Gło-
 wacki 37, 100, 180, 269, 276, 291,
 399
 Pryzwan Mariola 163, 450
 Przewłocki Grzegorz 335, 443
 Przyboś Julian 17, 19, 23, 454
 Przybyszewski Stanisław 18, 22, 33,
 116
 Pszczołowska Lucylla 18, 446

- Puchalska Mirosława 149, 390, 402, 456
Puža Miroslav 98, 454
Pytasz Marek 120, 129, 131, 454
- Queensberry John Sholto Douglas 321
Quentin Patrick 271
- Rabelais François 16
Rabon Izrael 199
Rabska Zuzanna 251
Rachilde, właśc. Marguerite Eymery-Valette 260
Raczymow Henri 199, 454
Radgowski Michał 99
Radway Janice A. 218, 454
Rais Gilles de 232
Rakowiecki Jerzy 283
Raschke Thomas 201, 458
Ratajczak Józef 18
Regiewicz Adam 12, 97–118, 454, 455
Reklajtis Elżbieta 91, 446
Remarque Erich Maria 271
Reszke Robert 334, 337, 446
Reutt Emilia 169
Reutt Jadwiga 172
Reutt Napoleon 169
Reymont Władysław 180, 269
Rilke Reiner Maria 109
Ritz German 331, 336, 455, 457
Rodak Mateusz 193
Rodziewiczówna Maria 169, 180, 416–427, 455
Rogalski Dariusz 334, 335, 341, 446
Rojkowska Anna 198, 458
Rolin D. 294, 455
Romanow Sergiusz Aleksandrowicz 59
Rosiek Stanisław 47, 455
Rowiński Cezary 281, 282, 285, 455,
Rowiński Tomasz 43, 456
Rozier Gilles 199, 454
Rożek Lucyna 122, 376, 444, 448
Różalska Ewa 272
Różewicz Tadeusz 17, 25, 26, 381, 455
Rusek Adam 270, 276, 455
Russel Bertrand 235
Ruszczyc Marek 112
Ruta Krystyna 378, 455
Rutherford Ernest 284
Rybicka Elżbieta 84, 455
Ryll Ludomira 63, 455
Rymkiewicz Jarosław Marek 39–51, 455
Rzepecka Jadwiga 252
Rzewuski Henryk 268
- Sabato Ernesto 109
Sadkowski Waclaw 294, 455
Safjan Zbigniew 350
Saint-Exupéry Antoine de 235
Sakson Andrzej 84, 108, 448, 460
Salkowski Stanisław 249, 243
Saloni Zygmunt 17, 457
Salwa Piotr 11
Samozwaniec Magdalena, właśc. Magdalena z Kossaków 1° v. Starzewska, 2° v. Niewidowska 149–164, 455
Sandauer Artur 331, 455
Sartre Jean-Paul 91, 446
Sauerland Karol 348, 443
Sawicka Krystyna 11
Sawicka-Jurek Jolanta 430, 457
Scheide Carmen 331, 457
Schelling Friedrich Wilhelm 282
Schlegel August Wilhelm 282
Scholes Robert 355, 371, 372, 455
Schopenhauer Arthur 88, 163
Schreber Paul Daniel 341
Schubert Ryszard 26
Schulz Bruno 17, 285
Schwarz Lazar 204
Sebastian św. 310, 321, 324
Sedeńko Wojciech 119, 455
Sedgwick Kosofsky Eve 314, 320
Seidler Barbara 99
Sekuła Helena 272
Semczuk Małgorzata 149, 390, 402, 456

- Shaw George Bernard 120, 235
 Shea Robert J. 108
 Shelley Percy 282
 Shore Marci 64, 455
 Showalter Elaine 332, 456
 Siedlecka Joanna 182
 Siemieński Lucjan 107
 Sieniewicz Mariusz 370
 Sienkiewicz Henryk 13, 26, 74, 76,
 137–148
 Sieradzki Ignacy 347, 445
 Sierakowska Krystyna 193, 194, 446,
 456
 Siewierianin Igor, właśc. Igor Łota-
 riew 235
 Sikorska-Kowalska Małgorzata 194,
 456
 Sikorska-Kulesza Joanna 194, 456
 Skórczewski Dariusz 237, 456
 Skręt Rościsław 19
 Skrzypek Józef 207, 450
 Skwieciński Piotr 43
 Sljoskin Jurij 260
 Sloterdijk Peter 29, 81, 456
 Sławiński Janusz 15, 58, 106, 149, 237,
 314, 356, 450, 456
 Słonimski Antoni 13, 36, 119–135, 451,
 456
 Słowacki Juliusz 16, 26, 150, 282, 285
 Służalski Henryk 47
 Słyk Marek 26–28
 Smolarski Mieczysław 248
 Smulski Jerzy 383–385, 456
 Smuszkiewicz Antoni 283, 452
 Sobocki Leszek 18
 Sobolewska Anna 390
 Soja Edward W. 84, 456
 Sokołowska Katarzyna 384, 459
 Sołtysik Marek 302, 319, 456
 Sommerfeld Aleksander 192, 200, 202,
 205, 456
 Sosnkowski Jerzy 248
 Soulie Fryderyk 268
 Sowiński Grzegorz 334, 451
 Sroka Piotr 84, 456
 Stabryła Stanisław 281, 455
 Stachowicz Jerzy 283, 447
 Stachura Edward 357
 Stagińska Maria 36
 Stalin Józef, właśc. Josif Wissariono-
 wicz Dżugaszwili 23, 55, 75, 84,
 87, 168
 Staniewicz Leon 284, 453
 Stanzel Franz 358
 Stańczak-Wislicz Katarzyna 226
 Starowieyska-Morstinowa Zofia 180,
 242, 243
 Staszewski Rafał 391
 Staško Paweł 15, 242
 Stawar Andrzej 244
 Steenwijck van Harmen 105
 Stegner Tadeusz 226
 Stern Anatol 12, 16, 22, 23, 457
 Stevenson Robert Louis 56
 Stępień Marian 272, 443
 Stępnik Krzysztof 83, 460
 Stępowski Marian 241, 260, 457
 Stoff Andrzej 123, 132, 134, 457
 Stokłosa Jacek M. 272
 Storey John 218
 Stradecki Janusz 234–241, 457
 Strand 260
 Stratenwerth Irene 204
 Strauchold Grzegorz 84, 457
 Sue Eugeniusz 273, 275, 277
 Supruniuk Mirosław A. 234, 458
 Szablowski Witold 407
 Szagał Marek, zob. Chagall Marc
 Szałagan Alicja 54, 63, 245, 249, 377,
 398, 449, 459
 Szary-Matywiecka Ewa 402
 Szawerna-Dyrszka Anna 13, 137–148
 Szczawiński Maciej 398, 457
 Szczepańska Anita 376, 453
 Szczepański Jan Józef 381
 Szczepkowski Andrzej 151, 457
 Szczuka Kazimiera 331, 457
 Szczypiorski Andrzej 109
 Szekspir William 142, 252
 Szewczyk Grażyna Barbara 177, 444

- Szewczyk Wilhelm 151, 457
Szkłarska Krystyna 399, 457
Szkłarska-Nowak Bożena 400
Szkłarski Alfred, pseud. Fred Garland
13, 64, 83, 389–414, 446, 457
Szkłowski Wiktor 17, 457
Szpotański Janusz 150, 448
Szuster Marcin 64, 455
Szwarc Andrzej 193, 194, 446, 449, 456
Szyling Grażyna 237, 457
Szymanowski Karol 302, 312
Szymański Zbigniew 183
Szypowska Maria 188
Szypulski Andrzej 272, 350
- Śliwa Alojzy 89
Śliwiński Piotr 23, 113, 445
Śmiałowski Igor 188
Śmieja Wojciech 13, 299–326
Świsłocki Stanisław 215
- Talmon Jacob Leib 124, 457
Tałuć Katarzyna 64
Tarnogórska Maria 331, 450
Tarnowski Marceli 260
Tarnowski Stanisław 33
Teodorowicz-Hellman Ewa 139, 452
Tieck Ludwig 106
Tischner János 440, 458
Todorov Tzvetan 91, 458
Tokarski Jan 378, 456
Tolkien John Ronald Reuel 392
Tołstoj Lew 34, 138
Tomasik Wojciech 63, 64, 456, 458
Tomczok Marta 9–14
Tomczok Paweł 12, 73–82
Tomkowski Jan 399, 407
Toporowski Marian 237, 458
Torquemada Tomaso 110
Tramer Anna 31–38
Tramer Maciej 379–380, 458
Treter Mieczysław 239
Treugutt Stefan 150, 444
Trocha Bogdan 116, 458
Trzeźniowski Dariusz 83, 460
- Tubielewicz Mattsson Dorota 159, 452
Tuwim Julian 151, 158–160
Tygielska Hanna 91, 446
Tynecka-Makowska Słowinia 149, 456
Tynianow Jurij 17, 458
Tyszka Krzysztof 282, 458
Tyszkiewicz Barbara 249
Tyszkiewicz Jakub 84, 85, 458
Tzara Tristan 235
- Udalska Eleonora 237, 457
Ugniewska Joanna 10, 268, 349, 419,
446
Unamuno Miguel de 235
Uniłowski Krzysztof 13, 347–372
Uniłowski Zbigniew 234, 338, 458
Utoczkin Siergiej 53
- Vautel Clément 262
Verne Jules Gabriel 331
Vincent Isabel 193, 195, 197, 198, 458
Vlad IV, Palownik 108
Voltaire (Wolter, właśc. François-Ma-
rie Arouet) 144
- Walas Teresa 84, 455
Wallace Edgar 259, 260, 263
Wallerstein Immanuel 282, 458
Walpole Horace 344
Walton Ernest Thomas 284
Wańkowicz Melchior 250, 458
Warońska Joanna 13, 282–297
Warszawski Ojzer 192, 458
Wasilewska Anna 10
Wasilewska Wanda 64
Wasilewski Andrzej 57
Wasilewski Zygmunt 238
Wasserstein Bernard 198, 458
Wat Aleksander 12, 17, 21, 22, 64, 168,
283, 458
Wążyk Adam 17, 22, 23, 458
Weike D. 201, 458
Weininger Otto 303, 325, 326
Weintraub Wiktor 282, 458
Weisl Angela 98, 458

- Weitz Hans Filip 260
 Wells Herbert George 235
 Wende Ewa 376, 453
 Werczyńska Zuzanna 188
 Węgrzynek Hanna 192, 458
 Wiechert Ernst 88
 Wielopolska Maria Jehanne 243–247,
 458, 459
 Wierzbiński Maciej 251
 Wilde Oscar 262, 311–334
 Wilder Thornton Niven 235
 Wildstein Bronisław 44, 459
 Wilgat Janina 63, 455
 Wilkoń Teresa 63, 459
 Wilkoszewska Krystyna 376, 446
 Wilson Robert Anton 108
 Winawer Bruno 281–297, 459
 Wirpsza Witold 23
 Wisłocka Michalina 300
 Wiśniewska Lidia 98, 455
 Wiśniowski Sygurd 283
 Witkacy, zob. Witkiewicz Stanisław
 Ignacy
 Witkiewicz Stanisław Ignacy 17, 20, 21,
 283, 459
 Witkowski Michał 370
 Wittlin Józef 237
 Wnuk-Lipiński Edmund 121
 Wodecka Dorota 392
 Wojaczek Rafał 357
 Wojda Dorota 10, 12, 43, 83–95
 Wojdyga-Zagórska Wanda 75, 454
 Wojtyła Karol 40, 182
 Wolf August Robert 175
 Wolski Marcin 121
 Wołk Marcin 383, 459
 Worcell Henryk, właśc. Kurtyka Ta-
 deusz 302, 340
 Woroszyński Wiktor 357
 Woysznis-Terlikowska Grażyna 272
 Woźnicka Ludwika 272
 Wójtowicz Zdzisław 223
 Wroczyński Kazimierz 12, 83
 Wróbel Elżbieta 13, 233–264
 Wróblewski Maciej 122, 451
 Wuliger Martin 202, 204, 460
 Wygodzki Stanisław 202, 443
 Wyka Marta 120, 123, 129, 134, 460
 Wyleżyńska Aurelia 247
 Wyskiel Wojciech 285, 460
 Wysłouch Seweryna 299, 310, 312,
 318, 319, 460
 Wysocki Piotr 49
 Wzorek Anna 126, 460
 Zagajewski Adam 109, 449
 Zagórski Jerzy 21
 Zajdel Janusz Andrzej 121, 122
 Zajde-Malinowski Ignacy 239
 Zantop Susanne 83, 447
 Zapert Tomasz 391
 Zapolska Gabriela 33
 Zaremba Marcin 75, 76
 Zarzycka Irena 255, 263, 264
 Zawieyski Jerzy 285, 460
 Zawiszewska Agata 304, 450
 Zawodniak Mariusz 64, 460
 Zawodziński Karol Wiktor 261, 460
 Zaworska Helena 16, 18, 448, 457
 Zborowski Samuel 43, 44
 Zbych Andrzej 350
 Zdanowicz Anna 13, 207–231
 Zdziechowski Marian 33
 Zedong Mao 23
 Zegadłowicz Emil 19
 Zelga Adam 391, 397, 457
 Zeydler-Zborowski Zygmunt 272
 Zieliński Bronisław 342, 451
 Zieliński Jan 54, 55, 57, 460
 Zieliński Stanisław 430, 460
 Ziemkiewicz Rafał 121, 122
 Ziemny Aleksander 376, 460
 Zieniewicz Andrzej 384, 460
 Zimand Roman 18, 446
 Zingrone Frank 272
 Ziomek Jerzy 131, 180, 460
 Ziomek Maksymilian Józef 180
 Ziółkowska Maria 271
 Zug Aleksandra 13, 373–387
 Zwinogrodzka Wanda 50, 460

- Żabski Tadeusz 9, 15, 16, 380, 415, 445
Żaboliński Krzysztof 10
Żarnowska Anna 193, 449
Żeleński-Boy Tadeusz 31, 37, 38, 316, 454
Żeromska Olga 57, 63, 446
Żeromski Stefan 56, 57, 180, 245–247, 269, 281–297, 460
Žižek Slavoj 11
Żmigrodzka Maria 46, 57
Żmigrodzki Zbigniew 168, 460
Żółkiewski Stefan 31, 244, 259, 260, 448, 450, 451
Żółkoś Monika 83, 460
Żuk-Skarszewski Tadeusz 261
Żukrowski Wojciech 429–442, 460
Żychliński Andrzej 81, 456
Życzyński Henryk 239
Żyndul Jolanta 192, 458

Noty o Autorach

Ewa Bartos – magister filologii polskiej, doktorantka na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. W kręgu jej zainteresowań badawczych znajdują się między innymi związki literatury i psychologii, problematyka uwodzenia w literaturze, współczesny romans polski i powieść popularna. Opublikowała *Skiroławki. O powieści erotycznej Zbigniewa Nienackiego* (Katowice 2013), *Motory. Szkice o przy Zegadłowiczu* (Katowice 2013), jest także redaktorką tomu zbiorowego *Różewicz: dodawanie* (Katowice 2013, wraz z Martą Tomczok).

Katarzyna Bereta – doktor nauk humanistycznych; autorka kilkudziesięciu publikacji (artykuły naukowe, eseje, recenzje, proza, poezja). Bada literaturę realizmu socjalistycznego, zwłaszcza na Górnym Śląsku, a także kreacje węgla i kopalni w prozie. Ponadto interesuje się literaturą dla młodego odbiorcy oraz propagandą w literaturze. Czynn timer uczestniczyła w kilku konferencjach (Uniwersytet Śląski 2011, Uniwersytet Jagielloński 2012, Uniwersytet Śląski 2012, Akademia Ignatianum w Krakowie 2013, Uniwersytet Wrocławski i Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu 2013). Autorka artykułów w publikacjach zbiorowych: *Wymiary powrotu w literaturze* (Kraków 2012), *Gustaw Morcinek – 120-lecie urodzin* (Katowice 2012), *Literatura dla dzieci i młodzieży (1945–1989)*. T. 3 (Katowice 2013). Publikowała w takich periodykach, jak: „Euphorion” (Rumunia), „Guliwer”, „Górniki Polski. Zeszyty Naukowe Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu”, „Konspekt”, „Metafora”, „Śląsk”, „Śląskie Miscellanea”, „Zalew Kultury”, „Zwrot” (Republika Czeska).

Leszek Będkowski – urodzony w 1963 roku. Literaturoznawca, doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Zainteresowania badawcze obejmują literaturę polską XX wieku i najnowszą, ze szczególnym uwzględnieniem literatury popularnej, zwłaszcza różnych odmian szeroko pojętej fantastyki. Przed-

miotem jego badań jest komunikacja literacka oraz społeczne konteksty twórczości literackiej. W kręgu zainteresowań badawczych pozostaje także zagadnienie perswazyjnego oddziaływania wypowiedzi medialnych i literatury na odbiorców. Autor monografii: *W poszukiwaniu prawdy. Zniewolone społeczeństwa w powieściach science fiction* Janusza A. Zajdla (Warszawa 2011).

Maria Bujnicka – doktor nauk humanistycznych (UJ); od roku 1974 pracuje na Uniwersytecie Śląskim w Instytucie Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych. Specjalistka od zagadnień teoretycznych i historyczno-literackich, które rozważa na materiale całego wieku XX, skupiając się na literaturze popularnej oraz kobiecej (od Mniszkówny do Gretkowskiej czy Filipiak). Od 1991 roku do chwili obecnej jest członkiem Rady Redakcyjnej serii „Literatura i kultura popularna” wydawanej przez Uniwersytet Wrocławski, oraz autorką licznych haseł w *Słowniku literatury popularnej* (Wrocław). Teksty swoje publikuje najczęściej w wydawnictwach zbiorowych ośrodków uniwersyteckich Wrocławia, Krakowa, Lublina, Rzeszowa, Torunia i Szczecina oraz w „Ruchu Literackim”.

Dominik Chwolik – magister filologii polskiej, doktorant w Zakładzie Literatury Współczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Z wyróżnieniem ukończył studia filologiczne. W swojej pracy badawczej zajmuje się twórczością Jarosława Marka Rymkiewicza. Publikował w „artPapierze”.

Elżbieta Dutka – doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor nadzwyczajny w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego (Zakładzie Literatury Współczesnej) Uniwersytetu Śląskiego. Autorka książek: *Ukraina w twórczości Włodzimierza Odojewskiego i Włodzimierza Paźniewskiego* (Katowice 2000), *Mnożenie siebie. O poezji Andrzeja Kuśniewicza* (Katowice 2007), *Okolice nie tylko geograficzne. O twórczości Andrzeja Kuśniewicza* (Katowice 2008), *Zapisywanie miejsca. Szkice o Śląsku w literaturze przełomu wieków XX i XXI* (Katowice 2011). Zajmuje się literaturą polską wieku XX i XXI, zwłaszcza prozą kresową i galicyjską, literaturą regionalną oraz dydaktyką literatury. Obecnie pracuje nad książką o twórczości Julii Hartwig.

Elżbieta Hurnikowa – doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor nadzwyczajny w Instytucie Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Absolwentka polonistyki Uniwersytetu Śląskiego, pracę magisterską i doktorską napisała pod kierunkiem prof. Ireneusza Opackiego. Jest autorką książek o twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej: *Natura w salonie mody. O międzywojennej liryce Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej* (Warszawa 1995), *Maria Pawlikowska-Jasnorzewska (zarys biograficzny)* (Katowice 1999. Wydanie drugie poprawione i uzupełnione – Kato-

wice 2012), prac na temat modernizmu wiedeńskiego i jego związków z kulturą Młodej Polski *W kręgu wiedeńskiej moderny. Z zagadnień polsko-austriackich powinowactw literacko-kulturowych* (Częstochowa 2000), *W Cekanii i gdzie indziej. Studia i szkice o literaturze i kulturze austriackiej i polskiej* (Częstochowa 2011), a także artykułów na temat poezji Pawlikowskiej, modernizmu polskiego i austriackiego, literatury regionu częstochowskiego i innych.

Krzysztof Jaworski – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Zajmuje się biografią Brunona Jasińskiego, przedstawicielami polskiego futuryzmu oraz literaturą popularną. Opublikował dotychczas cztery książki naukowe poświęcone Jasińskiemu, między innymi *Bruno Jasiński. Aresztowanie, wyrok, śmierć* (Kielce 1995), *Bruno Jasiński w Paryżu* (Kielce 2003) oraz *Dandys. Słowo o Brunonie Jasińskim* (Warszawa 2009). Pełnił również funkcję konsultanta naukowego i narratora w filmie dokumentalnym poświęconym Jasińskiemu pod tytułem *Człowiek zmienia skórę* (TVP 2002).

Patrycja Kaleta – magister filologii polskiej, absolwentka podyplomowych studiów dziennikarskich, doktorantka literaturoznawstwa w Zakładzie Literatury Współczesnej Uniwersytetu Śląskiego, gdzie przygotowuje rozprawę na temat poezji Stanisława Grochowiaka.

Tomasz Kaliściak – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Historii Literatury Poromantycznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor książki poświęconej twórczości Józefa Czechowicza, Stefana Napierńskiego, Stanisława Swena Czachorowskiego i Tadeusza Olszewskiego *Katastrofy odmieńców* (Katowice 2011). Interesuje się historią literatury XIX i XX wieku, psychoanalizą, studiami gender i queer.

Aleksandra Kotas – magister filologii polskiej, nauczycielka języka polskiego w Zespole Szkół im. Powstańców Śląskich w Rybniku.

Alina Molisak – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Literatury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Doktorat opublikowała jako książkę pt. *Judaizm jako los. Rzecz o Bogdanie Wojdowskim* (Warszawa 2004). W 2007/2008 Gastdozentin w Instytucie Sławistyki Uniwersytetu Humboldt'a w Berlinie. Zainteresowania: literatura o Zagładzie, literatura polsko-żydowska, poetyka przestrzeni miejskich. Publikacje (m.in.): *Schreiben im Auftrag der Toten. Mediumistische Erzählstrategien in der polnischen Literatur*. In: *Nach dem Vergessen. Rekurse auf dem Holocaust in Ostmitteleuropa nach 1989*. Hrsg. M. Marszałek, A. Molisak (Berlin 2010), *Zionism in Polish, or on a Few of Jakub Appenzlak's Texts*. In: *Polish and Hebrew Literature and National Identity*. Eds. A. Molisak, S. Ronen (Warszawa 2010), *Literackie ślady żydowskich migracji pierwszej połowy*

XX wieku. W: *Narracje migracyjne w literaturze polskiej XX i XXI wieku*. Red. H. Gosk (Kraków 2012), *Przestrzenie miasta i formy pamięci – polsko-żydowskie dziedzictwo*. „Przegląd Humanistyczny” 2012, nr 6 (453), *Ironie, Groteske und Surrealismus oder Universalsprachen. Das Beispiel Natasza Goerke*. In: *Polonische Literatur in Bewegung. Die Exilwelle der 1980er Jahre*. Hrsg. D. Henseler, R. Makarska (Bielefeld 2013).

Adam Regiewicz – doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor nadzwyczajny w Instytucie Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie; kierownik Zakładu Teorii Literatury oraz Pracowni Komparatystyki Kulturowej; zajmuje się transkulturowym badaniem średniowieczności, semiotyką i antropologią nowych mediów oraz relacjami chrześcijaństwa i popkultury; autor między innymi takich publikacji, jak: *Ślady obecności średniowiecznego wizerunku inkwizytora i »civitas diaboli« w polskiej literaturze fantasy po roku 1989* (Zabrze 2009), *Kino a kultura w świetle antropologii współczesnej. Próba interpretacji kerygmatycznej* (Lublin 2011), *Widowiskowość i audiowizualność w dobie ponowoczesności* (Częstochowa 2012).

Anna Szawerna-Dyrzka – doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor UŚ; jest historykiem literatury. Pracuje w Zakładzie Teorii Literatury Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się poezją polską XX wieku. Jest autorką szkiców i esejów dotyczących między innymi poezji drugiej emigracji oraz dwudziestolecia międzywojennego. Efektem jej badań nad literaturą emigracyjną jest książka *Doświadczanie czasu. O poezji Wacława Iwaniuka* (Katowice 2000). Z zainteresowań życiem literackim Wilna i poezją awangardy wileńskiej wyrosły książki: *Śmiech katastrofisty. Teodor Bujnicki w kręgu Żagarów* (Katowice 2007), *Bliższe i dalsze okolice Miłosza (szkice)* (Katowice 2011) oraz krytyczne wydanie zbioru poezji Teodora Bujnickiego *Liryki w wileńskim pejzażu. Wybór* (Katowice 2010).

Wojciech Śmieja – urodzony w 1977 roku, doktor nauk humanistycznych, badacz literatury, autor *Literatura, której nie ma. Szkice o polskiej „literaturze homoseksualnej”* (Kraków 2010), a także wielu rozpraw i szkiców zamieszczanych między innymi w „Tekstach Drugich”, „Pamiętniku Literackim”, „Przestrzeniach Teorii”, „Kulturze Współczesnej”. Zajmuje się reprezentacjami nienormatywnych seksualności w literaturze i kulturze. Stypendysta Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach. Ponadto interesuje się reportażem prasowym i czynnie go uprawia. Opublikował: *Gorsze światy. Migawki z Europy Środkowo-Wschodniej* (Warszawa 2012, nominacja do Literackiej Nagrody Europy Środkowej „Angelus”), a także liczne reportaże i fotoreportaże między innymi w „Polityce”, „Poznaj Świat”, „Nowej Europie Wschodniej”; obecnie związany z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach.

Marta Tomczok – doktor nauk humanistycznych; adiunkt w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego Uniwersytetu Śląskiego. Pod nazwiskiem Marta Cuber opublikowała monografie *Trofea wyobraźni. O prozie Leo Lipskiego* (Katowice 2011) oraz *Metonimie Zagłady. O polskiej prozie lat 1987–2012* (Katowice 2013). Zajmuje się literaturą najnowszą i prozą o Zagładzie.

Paweł Tomczok – doktor nauk humanistycznych; adiunkt w Zakładzie Historii Literatury Poromantycznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, opiekun Koła Krytyki Marksistowskiej. Interesuje się marksistowską historią literatury, twórczością Teodora Parnickiego, narratologią.

Anna Tramer – doktor nauk humanistycznych (UŚ); przedmiot jej zainteresowań badawczych stanowi literatura romantyczna i Młodej Polski. Tej ostatniej poświęciła pracę doktorską o twórczości Stanisława Wyspiańskiego (obronioną na Uniwersytecie Śląskim) i swe pierwsze publikacje.

Krzysztof Uniłowski – urodzony w 1967 roku, historyk i krytyk literacki, profesor Uniwersytetu Śląskiego. Od roku 1989 współredaguje kwartalnik literacki „FA-art”. Autor kilku książek, ostatnio opublikował tom szkiców *Prawo krytyki* (Katowice 2013). Laureat Nagrody im. Kazimierza Wyki (2010). Mieszka w Katowicach.

Joanna Warońska – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Kulturoznawstwa Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Interesuje się dramatem (przede wszystkim komedią i komizmem), teatrem XIX i XX wieku oraz widowiskowością. Autorka publikacji na temat twórczości Wacława Berenta i Brunona Winawera, a także poświęconych zjawiskom kulturowym w Młodej Polsce i dwudziestoleciu międzywojennym.

Dorota Wojda – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Katedrze Teorii Literatury Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zajmuje się zagadnieniami performatywności, postkolonializmu i mimesis. Autorka książki *Milczenie słowa. O poezji Wisławy Szymborskiej*. Przygotowuje prace *Polska Szeherazada. Swoje i obce z perspektywy postkolonialnej; Zdarzenia literackie. Od komunikacji do performatywności*. Opublikowała kilkadziesiąt artykułów między innymi w „Dialogu”, „Pograniczach”, „Pamiętniku Literackim”, „Tekstach Drugich”, „Przestrzeniach Teorii”.

Elżbieta Wróbel – doktor nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (Zakład Historii Literatury Polskiej XX Wieku i Literatury Najnowszej). Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zjawisk literackich pierwszej połowy XX wieku ze szczególnym uwzględnieniem dwudziestolecia międzywojennego. Prowadzi badania dotyczące literackiej krytyki prasowej oraz przemian prozy

niefikcjonalnej i dokumentarnej międzywojnia. Jest między innymi współredaktorem trzech tomów zbiorowych *Czytanie Dwudziestolecia*, wydanych przez AJD, oraz kilkudziesięciu artykułów i szkiców naukowych. W 2012 roku opublikowała książkę *Dwudziestolecie znane i nieznanne. Szkice o prozie międzywojennej*.

Anna Zdanowicz – doktor nauk humanistycznych, zatrudniona w Pracowni Badania Historii Czytelnictwa w Instytucie Książki i Czytelnictwa Biblioteki Narodowej.

Aleksandra Zug – magister filologii polskiej, doktorantka w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego (Zakład Literatury Współczesnej) Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W swojej pracy badawczej zajmuje się literaturą XX i XXI wieku, a w szczególności zagadnieniem figur inności w twórczości polskich pisarzy współczesnych. Przygotowuje obecnie rozprawę doktorską, w której problematykę innego obcego w literaturze najnowszej ujmuje również z perspektywy antropologicznej i filozoficznej. Publikacje: między innymi eseje w czasopiśmie kulturalnym „SOSNart”, recenzja w „Postscriptum Polonistycznym” oraz artykuły w tomach zbiorowych.

Projekt okładki
ŁUCJAN DYŁĄG

Fotografia na okładce
TOMASZ ZASĘPA

Redakcja
BARBARA KONOPKA

Redakcja techniczna
MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Korekta
MARZENA MARCZYK

Łamanie
ŁUCJAN DYŁĄG

Copyright © 2013 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2245-2
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-154-6
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-407 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 30,5. Ark. wyd. 35,5.
Papier Alto 80 g, vol. 1,5. Cena 54 zł (+VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław